

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2(102)-5408/2021

01.11.2021

ALİ MƏHKƏMƏ

**Azərbaycan Respublikası adından
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi
Mülki kollegiyasının**

**İddiaçı Cavabdeh1 qarşı doğum akt qeydində olan ata qrafasındakı qeydin ləğvi
tələbinə dair iş üzrə**

Q Ə R A R İ

**(Açar sözlər: doğum haqqında şəhadətnamədə
valideynlər barədə qeyd haqqında mübahisə)**

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki kollegiyası, hakimlər Vəliyeva Elşanə Rafiq qızı (sədrlik edən və məruzəçi), Şamayev Elşad Yaquboviç və Abbasov Aqil Əzizağa oğlundan ibarət tərkibdə,

Cəfərova Qəmərxanım Muxtar qızının katibliyi,
İddiaçının prosessual hüquqi varisi X2 vəkili Vəkil2,
Cavabdehin vəkili X1 iştirakı ilə,

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki kollegiyasının 2(103)-4054/2021 nömrəli iş üzrə 29 aprel 2021-ci il tarixli qətnaməsindən iddiaçının prosessual hüquqi varisi X4 tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti üzrə işə 01 noyabr 2021-ci il tarixdə Ali Məhkəmənin binasında açıq məhkəmə iclasında baxaraq, aşağıdakı qərarı qəbul etdi.

İşin halları

İddiaçıla Cavabdeh2 2000-ci ilin əvvəllərindən qeyri-rəsmi (faktiki) ər-arvad münasibətlərində olmuşlar.

Cavabdeh2 xx.xx.2001-ci il tarixdə Gürcüstan Respublikasının Tbilisi şəhərində Cavabdeh1 adlı uşağı dünyaya gəlmişdir.

İddiaçıla Cavabdeh2 15.01.2005-ci il tarixdə rəsmi nikaha daxil olmuşlar.

Gürcüstan Respublikasının Qldani-Nadzaladevsk rayonu VVQA-nın VRA xidməti tərəfindən 10 avqust 2012-ci il tarixdə aparılmış akt qeydində uşağın ata qrafasında İddiaçı, ana qrafasında Cavabdeh2 göstərilmişdir.

Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 24.01.2019-cu il tarixli qətnaməsi ilə onların nikahı pozulmuşdur.

İş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktları

Birinci instansiya məhkəməsində icraat

İddiaçı Cavabdeh2 qarşı iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək Gürcüstan Respublikasının Qldani-Nadzaladevsk rayonu VVQA-nın VRA xidməti tərəfindən xx xxxxxx 2001-ci il təvəllüdü Cavabdeh1 verilmiş 13 avqust 2012-ci il tarixli *****0 akt qeydiyyat nömrəli doğum haqqında şəhadətnamənin Cavabdeh1 "atasının adı" qrafasında "İddiaçı" qeydinin ləğv edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İddia tələbi onunla əsaslandırılmışdır ki, cavabdehlə 2000-ci illərin əvvəllərində tanış olmuş, aralarında xoş ünsiyyət yaranmışdır. 1 ilə yaxın müddət ərzində cavabdehlə görüşləri kəsilmiş, növbəti dəfə, yəni 1 ildən sonra görüşdükdə isə cavabdehin ona körpə bir uşağı göstərərək uşağın onun olduğunu bildirmişdir. Xeyli-söz-söhbətdən sonra cavabdeh onu tam əmin etdiyinə görə buna inanmışdır. Həmin uşağa layiqincə atalıq göstərmiş, cavabdehlə 15.01.2005-ci il tarixdə rəsmi nikaha daxil olmuş, rəsmi nikahlarından sonra cavabdehin vətəndaşı olduğu Gürcüstanda uşağa 10.08.2012-ci il tarixdə *****0 nömrəli doğum şəhadətnaməsi (təkrar) almış, şəhadətnamədə xx.xx.2001-ci il təvəllüdü Cavabdeh1 atası qismində onun adı göstərilmişdir. Sonradan münasibətləri pisləşmiş, məhkəmə qətnaməsinə əsasən nikahları pozulmuşdur. Son vaxtlarda ona gəlib çatan digər söz-söhbətlərdən cavabdehin vaxtilə ona yalan söylədiyini, özünü atası hesab etdiyi uşağın ondan olmadığını öyrənmiş, 2018-ci ilin sentyabr ayından mənzil mübahisəsi ilə bağlı cavabdehlə aralarında gələn məhkəmə çəkişmələri zamanı bu barədə bildirsə də, cavabdeh uşağın əsl atasının o olduğunu hər dəfə birmənalı şəkildə bəyan etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin iclasında İddiaçı əsl Cavabdeh1 ilk əvvəllər dünyaya gəldiyindən xəbərsiz olduğunu, sonradan Cavabdeh2 öyrəndiyini və 2005-ci il tarixə kimi uşağın onun olduğuna inanmadığını, sonradan əhəmiyyət verməyərək razı olduğunu, miqrasiya xidmətlərinə görə razı olduğunu bildirmişdir. Lakin hal-hazırda uşağın onun olmadığına əmin olduğuna görə test verilməsinin və bu səbəbdən də iddia tələbini müdafiə edərək, tələbin təmin edilməsini məhkəmədən xahiş etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin iclasında əsl olmayan Cavabdeh2 iddia tələbini qəbul etməyərək öz izahatında göstərmişdir ki, İddiaçı Cavabdeh1 atasıdır. Cavabdeh1 artıq 18 yaşlı tamamdır və yetkinlik yaşına çatmışdır. Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 44.6-cı maddəsinə əsasən Cavabdeh1 barədə atalığın müəyyən olunmasına yalnız onun razılığı ilə yol verilir. Cavabdeh1 belə bir iddianın onun ictimaiyyət arasında şərəf və ləyaqətini alçaltdığını nəzərə alaraq Cavabdeh1 barəsində atalığın müəyyən olunmasına razılığı yoxdur. Bu səbəbdən də əsl olmayan cavabdeh kimi onu əsl olan Cavabdeh1 ilə əvəz edilməsinə etiraz olmadığını bildirərək iddianın rədd edilməsini xahiş etmişdir.

Məhkəmə baxışı iclasında iddiaçının ərizəsi əsasında Cavabdeh2 əsl Cavabdeh1 ilə əvəz edilmişdir.

Məhkəmə iclasında Cavabdeh1 iddia tələbini qəbul etməyərək göstərmişdir ki, onun 18 yaşlı tamam olduğu və yetkinlik yaşına çatdığı üçün Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin 44.6-cı maddəsinə istinadən atası İddiaçı tərəfindən atalığın müəyyənləşdirilməsinə etiraz edir. İddia edilən DNK testi və ekspertizanın təyin olunmasını tamamilə rədd edir. Qeyd olunanlara görə iddia tələbinin təmin edilməməsinə məhkəmədən xahiş edir.

Bakı şəhəri Nəsimi Rayon Məhkəməsinin (hakim Ramin Xəlilov) 16 oktyabr 2020-ci il tarixli qətnaməsi ilə iddia tələbi rədd edilmişdir.

Məhkəmə gəlmiş nəticəni onunla əsaslandırılmışdır ki, iddiaçı tərəfindən irəli sürülmüş tələbdən görünür ki, o, xx.xx.2001-ci il təvəllüdlü Cavabdeh1 bioloji atası deyil və bu səbəbdən onun doğum haqqında şəhadətnaməsinin «atasının adı» qrafasında «İddiaçı» qeydinin ləğv edilməsini xahiş etmişdir.

Məhkəmə hesab etmişdir ki, iddiaçı əvvəllər Cavabdeh1 onun övladı olmamasını bildiyindən və daha sonradan bu və ya digər əsaslarla atası olmasını qəbul etdiyindən Ailə Məcəlləsinin 47.2-ci maddəsinə əsasən iddiaçının tələbi təmin edilməməlidir.

Məhkəmə cavabdehin etirazı kimi yetkinlik yaşına çatmış şəxs barəsində atalığın müəyyən olunması yalnız onun razılığı ilə müəyyən olunması ilə bağlı qeyd etmişdir ki, hazırkı mülki iş üzrə atalığın müəyyən olunması tələbi deyil, yeni cavabdehin atasının kim olması məhkəmə mübahisəsi olmamaqla, məhkəmədə yalnız iddiaçının cavabdehin atası olmamasının müəyyən edilməsidir.

Məhkəmə qətnaməsini Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 47.1, 44.6, 46.2, 47.2-ci maddələrinə, Mülki Prosessual Məcəllənin 14.2, 77.1, 76.1 və 76.2-ci maddələrinə istinadla əsaslandırılmışdır.

Qətnamədən iddiaçının prosessual hüquq varisi (iddiaçının 31.10.2020-ci il tarixdə vəfat etdiyi müəyyən olunmuşdur) apellyasiya şikayəti verərək onun ləğv edilməsini və iddia tələbinin təmin olunması barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmiş, şikayətini iddia ərizəsinin məzmununa uyğun əsaslandırmaqla məhkəmənin maddi və prosessual hüquq normalarını pozduğunu, sübutlara düzgün qiymət vermədiyini, iş üçün əhəmiyyət kəsb edən halların sübuta yetirilmədiyini, hakimin işə qərəzli yanaşdığını irəli sürmüşdür.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsindəki icraat

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki kollegiyasının (hakimlər – Elnur Həsənov - sədrlik edən və məruzəçi, Xumar Mərdanova və Fuad Babayev) 2(103)-4054/2021 nömrəli iş üzrə 29 aprel 2021-ci il tarixli qətnaməsi ilə apellyasiya şikayəti təmin edilməyərək birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Birinci instansiya məhkəməsinin gəlmiş nəticə ilə razılaşan apellyasiya instansiyası məhkəməsi qeyd etmişdir ki, işin hallarından, iddiaçının bilavasitə özünün bildirdiklərindən aydın olur ki, xx.xx.2001-ci il təvəllüdlü Raminin doğum haqqındakı akt qeydi qanunvericiliyə uyğun aparılmış, uşağın ata qrafasında iddiaçının adının yazılması onun öz iradəsi əsasında reallaşmış, qeyd aparıldığı zaman iddiaçı uşağın həqiqi valideyni olduğuna əmin olmasa da, bu və ya digər səbəblə müvafiq qeydiyyata etiraz etməmişdir (iddia ərizəsində iddiaçının bildirməsinə görə, xeyli söz-söhbətdən sonra cavabdeh onu inandırıldığı üçün buna razılıq vermişdir).

Buna görə də məhkəmə hesab etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi işin faktiki halları, habelə tətbiq edilməli olan hüquqla bağlı düzgün nəticəyə gəlmişdir və apellyasiya şikayətinin dəlilləri qətnamənin ləğvi üçün əsas təşkil etmir.

Belə ki, mərhum İddiaçı atalığı haqqında qeydi həmin qeydin aparılmasından təxminən 18 il sonra, həm də cavabdehlə münasibətlərinin pozulmasından və növbəti nikahından başqa uşağın dünyaya gəlməsindən sonra mübahisələndirmişdir. Bu hal isə onun irəli sürdüyü arqumentlərin inandırıcılığına şübhə ilə yanaşmağa və hüquqdan sui-istifadə qadağası"nı pozmuş olduğu qənaətinə gəlməyə əsas verir.

Məhkəmə gəlmiş nəticəni birinci instansiya məhkəməsinin istinad etdiyi normalarla əsaslandırılmış, əlavə olaraq Mülki Məcəllənin 5.3, 16.1, 152.6, 560-cı maddələrinə istinad etmişdir.

İddiaçı (Vəkil2) kassasiya şikayəti verərək apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilib, işin yenidən baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilməsi barədə yeni qərar qəbul edilməsini xahiş edilmişdir.

Kassasiya şikayətinin və ona etirazın dəlilləri, məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

Kassasiya şikayətinin dəlilləri

Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisəyə Ailə Məcəlləsinin 47.1-ci maddəsinə tətbiq etməli olduğu halda tətbiq etməmiş, Məcəllənin 47.2-ci maddəsinə tətbiq etməməli olduğu halda tətbiq etmişdir. Belə ki, iş materiallarından, o cümlədən mərhum İddiaçı iddia tələbinin dəlillərindən görünür ki, Cavabdeh2, onu uşağın əsl atası olduğuna inandırıldığı üçün o, doğum haqqında şəhadətnamədə uşağın həqiqi atası qismində yazılmışdır. Lakin 2016-cı ildə İddiaçı Gürcüstandan qayıtdıqdan sonra tərəflər

arasında mübahisə yaranmış və onlar həmin vaxtdan etibarən faktiki olaraq ayrılmışlar. İşə baxan məhkəmələr isə tamamilə əsassız olaraq heç bir sübut olmadan İddiaçı uşağın həqiqi valideyni olmadığını bildiyi halda, könüllü surətdə "ata" kimi yazıldığı nəticəsinə gələrək mübahisəyə Ailə Məcəlləsinin 47.2-ci maddəsinə tətbiq etmişlər. İş materiallarında İddiaçı uşağın həqiqi valideyni olmadığını bildiyi halda onun doğum şəhadətnaməsində ata qismində yazıldığına dair cavabdeh tərəfin heç bir dəlili yoxdur. Habelə iş materiallarından görünür ki, Cavabdeh2 lap əvvəldən (sonradan isə Cavabdeh1), yeni iş üzrə məhkəmə çəkişməsi başladığı vaxtdan DNA (DNK) ekspertizasının təyin olunmasına qəti surətdə etiraz etmiş, lakin həmin etirazını əsaslandırılmamışdır.

Kassasiya şikayətinə qarşı yazılı etiraz verilməmişdir.

Məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

İddiaçının prosesual hüquqi varisi X2 vəkili Vəkil2 məhkəmə kollegiyasının iclasında kassasiya şikayətinin məzmununa uyğun izahat verərək şikayətin təmin edilməsini xahiş etdi.

Cavabdehin vəkili X3 məhkəmə kollegiyasının iclasında kassasiya şikayətini əsassız hesab edərək təmin edilməməsinə, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin dəyişdirilmədən saxlanılmasını xahiş etdi.

Tətbiq edilən hüquq

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsi:

Maddə 47.1. Bu Məcəllənin 46.1-ci və 46.2-ci maddələrinə uyğun olaraq doğum haqqında şəhadətnamədə valideynlər barədə qeyd haqqında mübahisə yalnız məhkəmə yolu ilə, uşağın valideyni qismində yazılmış şəxsin və ya onun həqiqi valideyninin, habelə uşaq yetkinlik yaşına çatandan sonra onun özünün və ya uşağın qəyyumunun, eləcə də məhkəmə tərəfindən fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilən valideynin qəyyumunun tələbi ilə açıla bilər.

Maddə 47.2. Bu Məcəllənin 46.2-ci maddəsinə əsasən uşağın atası kimi yazılmış şəxs qeydlər zamanı özünün uşağın həqiqi valideyni olmadığını bildirsə, onun doğum akt qeydindəki yazının ləğvi barədə tələbi təmin oluna bilməz.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsi:

Maddə 407.2. Kassasiya şikayətində işin hallarının sübut olunmamasına, məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün əhəmiyyətli olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmamasına və yaxud qətnamə və qəraradda ifadə olunan nəticələrin işin faktiki hallarına uyğun olmamasına istinad etməyə yol verilmir.

Maddə 416.1. Kassasiya instansiyası məhkəməsi işə şikayət həddində baxır və kassasiya şikayətində irəli sürülmüş dəlillər üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Maddə 417.1.1 Kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və ya qəraradını dəyişiklik edilmədən, şikayəti təmin etmədən saxlaya bilər.

Maddə 418.3. Prosesual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması qətnamənin yaxud qəraradın ləğv edilməsi üçün o vaxt əsas ola bilər ki, bu pozuntu düzgün qətnamə qəbul edilməməsi ilə nəticələnir və ya nəticələne bilsin.

Kassasiya baxışının hədləri

Kassasiya instansiyası məhkəməsi şikayətin işin hallarının sübut olunmamasına, məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün əhəmiyyətli olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmamasına və yaxud qətnamə və qəraradda ifadə olunan nəticələrin işin faktiki hallarına uyğun olmamasına dair dəlilləri üzrə araşdırma aparmır və onlara qiymət vermir.

Kassasiya instansiyası məhkəməsi müstəsna olaraq hüquqi məsələlərə baxmaqla apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Qanunun tələbinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi işin faktiki hallarını araşdırmır . Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq olunub-olunmamasını yoxlamaq zərurətindən irəli gələrək, iş materiallarında olan, aşağı instansiya məhkəmələri tərəfindən qəbul edilərək işə əlavə olunmuş, araşdırılmış və (və ya) müəyyən edilmiş sübutlara və hüquqi faktlara istinad edilməsi kassasiya instansiyası məhkəməsinin faktiki halları araşdırması kimi qiymətləndirilməməlidir.

İş üzrə iddiaçının prosessual hüquqi varisi kassasiya şikayəti verərək apelyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsini bütünlüklə mübahisələndirdiyindən qətnamə tam yoxlanılır.

Kassasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi

Məhkəmə kollegiyasının mövqeyi ondan ibarətdir ki, apelyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən mübahisəli hüquq münasibətini tənzimləyən maddi hüquq normaları düzgün tətbiq olunmuşdur. İş üzrə düzgün qətnamə qəbul edilməməsi ilə nəticələnən prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması halları müəyyən edilmir. Bu baxımdan apelyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv olunması və ya dəyişdirilməsi üçün əsas yoxdur.

Kassasiya şikayətinin dəlili məhkəmənin maddi hüquq normasını düzgün tətbiq etməməsi ilə bağlıdır.

Belə ki, kassator hesab edir ki, məhkəmə Ailə Məcəlləsinin 47.1-ci maddəsinin tətbiq etməli olduğu halda, Ailə Məcəlləsinin 47.2-ci maddəsinə istinad edərək düzgün olmayan nəticəyə gəlmişdir.

Məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, hazırkı iddia tələbinin qanuni əsasını Ailə Məcəlləsinin 47-ci maddəsi (Atalığa, analığa dair mübahisə açma) təşkil edir (normanın 3-cü və 4-cü hissələri hazırkı mübahisəyə aid deyil).

Həm birinci instansiya məhkəməsi, həm də apellyasiya instansiyası məhkəməsi mübahisəyə Ailə Məcəlləsinin 47.1 və 47.2-ci maddələrini tətbiq etmişlər.

Ona görə də, ilk növbədə qeyd edilməlidir ki, kassasiya şikayətinin Ailə Məcəlləsinin 47.1-ci maddəsinin tətbiq edilməməsi ilə bağlı kassasiya şikayətinin dəlili əsassızdır.

Ailə Məcəlləsinin 47.2-ci maddəsinin tətbiq edilməli olmaması ilə bağlı şikayətin dəlilləri də əsassızdır.

Belə ki, həmin normaya görə, Bu Məcəllənin 46.2-ci maddəsinə əsasən uşağın atası kimi yazılmış şəxs qeydlər zamanı özünün uşağın həqiqi valideyni olmadığını bildirsə, onun doğum akt qeydindəki yazının ləğvi barədə tələbi təmin oluna bilməz.

İşin aşığı instansiya məhkəmələri tərəfindən müəyyən edilmiş hallarına əsasən, uşağın ata qrafasında iddiaçının adının yazılması onun öz iradəsi əsasında reallaşmış, qeyd aparıldığı zaman iddiaçı uşağın həqiqi valideyni olduğuna əmin olmasa da, müvafiq qeydiyyatata etiraz etməmişdir. Belə ki, iddia ərizəsində iddiaçının bildirməsinə görə, bir müddət cavabdeh bir yerdə olmamış, 1 ildən sonra təkrar görüşdükdən sonra cavabdeh ona körpə uşaq göstərərək onun oğlu olduğunu bildirmişdir. Xeyli söz-söhbətdən sonra cavabdeh onu inandırdığı üçün buna razılıq vermişdir.

Göründüyü kimi, iddiaçı uşağın ata qrafasında onun adının yazılmasına razılıq verərkən uşağın iddiaçının uşağı olması barədə iddiaçının dəqiq məlumatı olmadığı halda buna razılıq vermişdir.

Ailə Məcəlləsinin 47.2-ci maddəsinə görə, Bu Məcəllənin 46.2-ci maddəsinə əsasən uşağın atası kimi yazılmış şəxs qeydlər zamanı özünün uşağın həqiqi valideyni olmadığını bildirsə, onun doğum akt qeydindəki yazının ləğvi barədə tələbi təmin oluna bilməz.

Bu səbəbdən, kassasiya şikayəti təmin edilməməli, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi dəyişiklik edilmədən saxlanılmalıdır.

Yuxarıda göstərilənlərə əsasən və MPM-in 416, 417 və 419-cu maddələrini rəhbər tutaraq, məhkəmə kollegiyası

Qərara aldı:

Kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki kollegiyasının 2(103)-4054/2021 nömrəli iş üzrə 29 aprel 2021-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.